

Організаційно-економічні аспекти розвитку регіонального туризму

Барна М. Ю.¹, Іванюк У. В.², Стецик Я. В.³

Опубліковано	Секція	УДК
30.05.2025	Економіка	340.13:004.738.5
DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.15682156		

Анотація. За сучасної ситуації повномасштабної війни українська туристична галузь істотно втратила як наявних, так і потенційних туристів (особливо зовнішніх), а також скоротила свої доходи та інвестиції. Беззаперечно, що війна стала потужним чинником – дестимулятором як попиту на туристичні продукти та послуги, так і активності суб'єктів господарювання зі створення та розвитку нових об'єктів туризму й рекреації.

Відтак, у цьому дослідженні значна увага приділяється аналізуванню проблематики державної політики збереження та відновлення розвитку туризму і туристичних дестинацій, однак в більшій мірі з позиції можливостей регіональних та місцевих органів влади. Йдеться безпосередньо про організаційно-економічні аспекти розвитку регіонального туризму.

Саме тому, метою дослідження стало узагальнення організаційно-економічних аспектів та напрацювання пропозицій з розвитку регіонального туризму (на прикладі Львівської області). Такий підхід орієнтований на створення цілісної галузі регіонального туризму або іншими словами – регіонального туристичного комплексу з одночасним стимулюванням його сталого зростання. Така модель дозволяє вирішувати комплекс завдань, серед яких – стимулювання локального економічного розвитку, посилення макроекономічного потенціалу держави, залучення значних інвестиційних ресурсів та підвищення якості життя населення.

Запропоновано методологічний підхід до стратегування розвитку регіонального туристичного комплексу; набули подальшого розвитку методико-прикладні положення щодо реалізації регіональної політики у сфері розвитку регіонального туризму, що окрім іншого включають обґрунтування системи, структури та алгоритму впровадження і досягнення результатів організаційно-економічного інструментарію розвитку регіонального туризму; розвинено прикладну основу політики зі створення та розвитку туристичних дестинацій, зокрема розроблено методику визначення складу їх учасників відповідно до етапів технологічного процесу формування та надання туристичних послуг, а також підсистеми суб'єктів.

Ключові слова: туризм, регіональний туризм, регіональна економіка, організаційно-економічні інструменти, завдання, засоби, регіональна політика,

¹ Барна Марта Юріївна, д.е.н., професор, перший проректор, професор кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Львівського торговельно-економічного університету, ORCID ID: 0000-0001-5248-9774

² Іванюк Уляна Володимирівна, к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту організацій Національного університету «Львівська політехніка», ORCID ID: 0000-0001-8845-9120

³ Стецик Ярослав Володимирович, аспірант кафедри туризму та готельно-ресторанної справи Львівського торговельно-економічного університету, ORCID ID: 0009-0009-2869-8547

туристичні дестинації.

Organizational and economic aspects of regional tourism development

Abstract. In the current situation of full-scale war, the Ukrainian tourism industry has significantly lost both existing and potential tourists (especially foreign ones), as well as reduced its income and investments. It is undeniable that the war has become a powerful factor – a de-stimulator of both demand for tourism products and services, and the activities of business entities in the creation and development of new tourism and recreation facilities.

Therefore, this study pays significant attention to the analysis of the issues of state policy for the preservation and restoration of the development of tourism and tourist destinations, however, to a greater extent from the position of the capabilities of regional and local authorities. This is directly about the organizational and economic aspects of the development of regional tourism.

That is why the purpose of the study was to generalize the organizational and economic aspects and develop proposals for the development of regional tourism (using the example of the Lviv region). This approach is focused on creating a holistic regional tourism industry or, in other words, a regional tourism complex while simultaneously stimulating its sustainable growth. This model allows solving a range of tasks, including – stimulating local economic development, strengthening the macroeconomic potential of the state, attracting significant investment resources and improving the quality of life of the population.

A methodological approach to strategizing the development of a regional tourist complex is proposed; Methodological and applied provisions on the implementation of regional policy in the field of regional tourism development have been further developed, which, among other things, include the justification of the system, structure and algorithm for the implementation and achievement of results of the organizational and economic tools for the development of regional tourism; An applied basis for the policy of creating and developing tourist destinations has been developed, in particular, a methodology has been developed for determining the composition of their participants in accordance with the stages of the technological process of forming and providing tourist services, as well as the subsystem of subjects.

Key words: tourism, regional tourism, regional economy, organizational and economic tools, tasks, means, regional policy, tourist destinations.

Вступ

Україна та її області беззаперечно володіють значним потенціалом як для розвитку туризму, так і для внеску цієї сфери у соціально-економічний розвиток країни, її регіонів та окремих територій. Водночас, в умовах воєнного часу перед органами управління на різних рівнях постала нагальна потреба вирішення проблем, пов'язаних із забезпеченням функціонування туристичного бізнесу. Насамперед, управлінські зусилля мають бути спрямовані на подолання нових викликів, які виникли у ході війни та пов'язані зі значними втратами і суттєвим скороченням обсягів діяльності туристичної галузі в національній економіці.

За результатами численних досліджень, присвячених обґрунтуванню економіко-управлінських рішень у сфері формування і реалізації туристичного потенціалу, найбільш перспективним є державний підхід, орієнтований на створення цілісного регіонального туризму або регіонального туристичного комплексу на рівні регіонів, окремих територій та туристичних дестинацій країни з одночасним стимулюванням його сталого зростання. Така модель дозволяє вирішувати комплекс завдань, серед яких – стимулювання локального економічного розвитку, посилення макроекономічного потенціалу держави, залучення значних інвестиційних ресурсів та підвищення якості життя населення.

Загальнотеоретичні та методологічні питання функціонування й розвитку туризму висвітлюються у наукових працях таких дослідників, як С. Гуткевич [5, с. 15–25], У. Іванюк, К. Ярмола [7], О. Мельниченко [9, с. 69–78] та інших. Особливості комерційної діяльності туристичних підприємств розглядаються у роботах А. Арубіної, Ю. Онойка, Н. Щербатюк [1], Т. Васильціва, Р. Лупака, О. Рудковського, С. Белікової [4, с. 17–25] та інших авторів. Проблематика розвитку, економічної безпеки та забезпечення конкурентоспроможності суб'єктів туристичного бізнесу досліджена в працях Л. Безуглої, Т. Куваєвої, М. Барної, Я. Стецика [2], У. Іванюк, О. Осінської [8, с. 42–48], Т. Ткаченка, О. Гладкого, В. Жученка [11, с. 81–90] та інших вітчизняних і зарубіжних науковців. Питання державного регулювання та публічно-приватної політики стимулювання розвитку туристичного комплексу національної економіки висвітлені в працях Т. Васильціва, Р. Лупака [3, с. 17–25], С. Домбровської [6, с. 22–33], А. Охріменка [10] та інших. Водночас ефективність політики регулювання розвитку туристичного комплексу залишається залежною від наявності достатньо розвинуеного теоретико-методичного підґрунтя у цій сфері.

Метою статті є узагальнення організаційно-економічних аспектів та напрацювання пропозицій з розвитку регіонального туризму (на прикладі Львівської області).

Результати

Політика органів державної влади в будь-якій сфері реалізується через застосування комплексу інструментів, що слугують засобами впровадження передбачених організаційно-економічних заходів. Цей інструментарій не має чітко окреслених меж і охоплює широкий спектр засобів регіональної економічної політики та суміжних напрямів. У контексті державного регулювання розвитку туристичного комплексу, як правило, розглядаються інструменти антициклічної політики, фіскальні й інвестиційні механізми, структурно-галузеві підходи, монетарні важелі, регуляторні інструменти, а також засоби реалізації структурних трансформацій, інституційних реформ і політики антимонопольного регулювання.

У межах організаційно-економічного механізму стимулювання розвитку регіонального туризму (зокрема, на прикладі Львівської області) ключове значення має впорядкована система заходів організаційного та економічного характеру, яка повинна реалізовуватись послідовно. На нашу думку, першочерговим кроком у цьому напрямі є створення та інституціоналізація органу, відповідального за управління і координацію політики у сфері туризму.

З урахуванням високого туристичного потенціалу Львівської області, який здатен зробити суттєвий внесок у приріст валового регіонального продукту, покращення соціально-економічних показників та активізацію суміжних секторів економіки, туризм доцільно розглядати як одну з пріоритетних галузей розвитку. Крім того, туристичний сектор може виконувати функцію інтегратора регіонального розвитку, бути джерелом залучення інвестицій, а також відігравати роль платформи для формування міжрегіонального співробітництва, що з часом може перерости у транскордонну співпрацю між західними регіонами України та країнами Європейського Союзу.

Таким чином, постає об'єктивна потреба в координаційному органі, який забезпечуватиме управління розвитком туристичного сектору. Вважаємо за доцільне створити Центр розвитку туризму у Львівській області – інституцію, основною функцією якої буде стратегічне управління процесами розвитку туристичної галузі. Крім того, зазначений центр має бути уповноважений на виконання додаткових функцій, таких як акумулювання фінансових, інвестиційних та інших ресурсів, реалізація програм підтримки туристичних проєктів, надання інформаційно-консультаційних і маркетингових послуг, а також встановлення партнерських зв'язків з міжнародними

організаціями, зокрема Всесвітньою туристичною організацією, Міжнародним олімпійським комітетом, Глобальною асоціацією міжнародних спортивних федерацій, інституціями у сфері охорони історико-культурної спадщини тощо.

Водночас важливо, щоб створена інституція виконувала функції центру формування організаційно-управлінських рішень, а також забезпечувала координацію та налагодження ефективної міжрегіональної й міжмуніципальної співпраці у сфері просування туризму. Задля реалізації зазначених цілей така структура повинна бути наділена відповідними управлінськими повноваженнями, а її регіональні представництва — мати належний інституційний статус. Лише за умов інституційної спроможності та належного рівня повноважень можливе забезпечення ефективності прийняття рішень, оперативності їх реалізації, а також здатності до ініціювання та розвитку міжрегіонального партнерства.

На початковому етапі діяльності цієї інституції ключовим завданням є розроблення та затвердження комплексу стратегічних документів, що становитимуть основу для формування ефективної системи міжрегіональної туристичної співпраці. Зокрема, йдеться про підписання Угоди про міжрегіональну взаємодію в галузі розвитку туристичного комплексу Львівської області; ухвалення Стратегії та Програми заходів з розвитку регіонального туризму; розроблення Генерального плану формування туристичних дестинацій та інфраструктури, а також узгодження територіальних планів розвитку у зазначеному напрямі.

Варто наголосити, що, попри можливість розробки подібних стратегічних документів на центральному рівні, практика свідчить про низьку ефективність такого підходу за відсутності ініціативи з боку регіональних та місцевих органів влади. Зокрема, без наявності відповідальної інституції, що має повноваження для ініціювання, організації та координації реалізації стратегічних завдань, досягнення суттєвого прогресу є малоімовірним.

Крім організаційно-координаційної функції, зазначеній структурі доцільно делегувати також завдання у сфері маркетингу та брендингу регіонального туристичного продукту. Йдеться про формування цілісного туристичного образу, орієнтованого на широкий спектр туристичних вражень, що базуються на високій якості, безпеці послуг, доступності логістики та комфорті переміщення між дестинаціями. Такий підхід не лише сприятиме зростанню туристичної привабливості регіону, а й створюватиме передумови для поліпшення інвестиційного клімату, залучення інвестицій у туристичну інфраструктуру, а також посилення маркетингових зусиль щодо просування як туристичного регіону в цілому, так і окремих сегментів туристичного ринку, зокрема тих, що мають потенціал для розвитку в умовах післявоєнної відбудови.

Очевидним бар'єром на шляху реалізації ініціатив у сфері розвитку регіонального туризму є обмеженість фінансових ресурсів місцевих бюджетів, що зумовлює необхідність активного пошуку альтернативних джерел фінансування, зокрема через механізми публічно-приватного партнерства. Інвестиції у спільні проекти з просування туристичного потенціалу здатні забезпечити мультиплікативний ефект для розвитку усіх громад і територій регіону. У зв'язку з цим, у межах програмного забезпечення реалізації стратегії доцільно передбачити низку ініціатив, спрямованих на: а) розроблення та просування інтегрованого туристичного бренду регіону; б) створення єдиного цифрового комунікаційного майданчика – веб-порталу; в) формування маркетингових стратегій і рекламних кампаній на регіональному та кластерному рівнях, орієнтованих на зміцнення туристичного іміджу області та її дестинацій; г) розширення співпраці з провідними міжнародними цифровими туристичними платформами для синхронізованої реалізації онлайн- і офлайн-маркетингових заходів; д) участь у масштабних міжнародних подіях; е) залучення приватного сектора до створення

розгалужених цифрових маркетингових комунікацій та розвитку цифрової інфраструктури.

Після створення координаційного центру як ключової інституції організаційно-економічного механізму управління розвитком туризму, наступним етапом має стати розбудова функціональних напрямів його діяльності. Одним із базових є напрям маркетингу, втім, як свідчить практика публічної політики, вирішальне значення має питання фінансово-ресурсного забезпечення.

Туризм, з огляду на його інвестиційну ємність та значний соціально-економічний ефект, потребує сталого й диверсифікованого фінансування. Це стосується як реалізації комплексних регіональних і локальних проєктів, так і забезпечення функціонування інституційної інфраструктури – координаційних структур, експертних груп, дорадчих органів тощо. Відповідно, необхідно активізувати зусилля щодо залучення фінансування з різних джерел – міжнародної технічної допомоги, державного, регіонального й місцевих бюджетів, коштів приватного сектора, а також шляхом використання механізмів державно-приватного партнерства. У післявоєнний період доцільним виглядає створення спеціалізованого регіонального інвестиційного фонду, який, у межах стратегій популяризації та просування туризму, міг би акумулювати ресурси для реалізації інвестиційних проєктів. Такий фонд міг би мати компоненти акціонерного капіталу та механізми пільгового кредитування, що сприяло б активному залученню суб'єктів малого та мікропідприємництва у сферу туризму.

Окрім фінансування, серед ключових функціональних напрямів діяльності координаційного центру мають бути також інновації та цифровізація, міжгалузева взаємодія, аналітика та моніторинг. Необхідно забезпечити постійну підтримку процесів інформаційно-аналітичного супроводу розвитку туристичної сфери на регіональному рівні. Водночас, ці функції мають бути інтегровані в економічний блок регіональної політики, що формує організаційно-економічний механізм управління розвитком туристичного сектору.

З огляду на вищезазначене, одним із пріоритетів економічного блоку регіональної туристичної політики слід визначити стимулювання збереження та нарощування ресурсного потенціалу суб'єктів туристичного комплексу. Йдеться, насамперед, про стратегічно важливі ресурси, без яких неможливе не лише зростання, а й стабільне функціонування галузі. Питання фінансово-ресурсного забезпечення завжди є актуальним, а з точки зору публічного управління — системоутворюючим. Це охоплює як збереження природно-сировинної бази та кадрового потенціалу, так і інституціалізацію маркетингових інструментів. Водночас, головний акцент має бути зроблений на забезпеченні доступу суб'єктів туризму до фінансово-господарських ресурсів, що передбачає впровадження цільових програм підготовки кадрів у сферах туризму, оздоровлення та рекреації, а також підтримки суміжних видів економічної діяльності в рамках інтегрованої регіональної політики.

Особливу увагу в межах організаційно-економічного механізму розвитку туристичної галузі регіону слід зосередити на інноваціях, цифровізації та розвитку інформаційно-комунікаційних технологій, які, як відомо, забезпечують найвищу частку доданої вартості у сучасних видах господарської діяльності, зокрема в туристичному секторі. Відтак, одним із ключових завдань органів влади є підтримка процесів впровадження інновацій у сферу туристичних послуг, зокрема через розширення можливостей цифрової інтеграції, вдосконалення маркетингових інструментів, просування туристичних дестинацій, розвиток освітніх платформ та створення якісного цифрового контенту про туристичні ресурси регіону.

Ще одним економічним пріоритетом є забезпечення інституційної спроможності координаційного центру, а також регіональних і місцевих органів влади, до використання потенціалу туризму як чинника прискорення місцевого економічного

розвитку та інструменту вирівнювання соціально-економічних дисбалансів між територіями Львівської області. Зокрема, мова йде про гірські, сільські та віддалені райони, розвиток яких потребує цілеспрямованого державного втручання через реалізацію інструментів економічного регулювання, орієнтованих на підвищення доступності соціальної інфраструктури для місцевого населення, ефективне використання курортно-оздоровчих ресурсів Українських Карпат, активізацію транскордонної співпраці з країнами ЄС у сфері надання соціальних послуг та охорони довкілля, запровадження smart-підходів до управління територіями, модернізацію житлово-комунального господарства, використання логістичних переваг вигідного географічного розташування області та збереження культурної самобутності регіону.

У цьому контексті особливої актуальності набувають питання економічного змісту, пов'язані з модернізацією туристичної та загальної інфраструктури регіону. За останні роки у Львівській області спостерігався позитивний поступ у покращенні дорожньо-транспортної мережі, розвитку туристичної інфраструктури, створенні туристично-інформаційних центрів, туристичного ознакування, відкритті нових маршрутів. Водночас, сучасні виклики вимагають переходу до smart-орієнтованої моделі розвитку інфраструктури туризму. Зокрема, це стосується повної цифрової інвентаризації туристичних ресурсів і їх доступності через спеціалізовані онлайн-платформи, інструменти бронювання та туристичні сервіси.

Цифрові технології виступають не лише альтернативним джерелом поширення інформації, але й ефективним інструментом управління туристичними потоками, включаючи можливості їхньої концентрації у певних просторово-часових рамках, забезпечення автоматизованого супроводу туристів, надання мультимовної інформації, часткової або повної заміни традиційних форм екскурсійного обслуговування, а також загального здешевлення подорожей завдяки роботизації послуг у галузі.

Серед додаткових засобів поступу інфраструктури розвитку регіонального туризму можна виокремити можливості фінансово-ресурсного й кредитного забезпечення / стимулювання розвитку малого бізнесу у туристичному секторі, організацію бюджетно-грантового фінансування зі будівництва елементів твердої інфраструктури, надання пільгових кредитів під створення / реконструкцію закладів розміщення і об'єктів готельно-ресторанного комплексу, підтримку проєктів створення модульних готелів та інших сучасних засобів розміщення. Окрім того, доцільним є стимулювання створення туристичних кластерів, розробка та реалізація майстер-планів розвитку туристичних дестинацій, а також запровадження інших форм прямого і непрямого інвестування у розбудову конкурентоспроможної та сталової туристичної інфраструктури регіону.

Розвиток, а передусім модернізація туристичної інфраструктури, становить ключову та невід'ємну передумову для реалізації наступного важливого організаційного завдання – здобуття права на проведення на території Львівської області масштабних спортивних, культурно-масових, ділових, інвестиційних та інших подій. Події такого масштабу сприяють не лише залученню значної кількості відвідувачів, але й виступають ефективним інструментом промоції туристичного потенціалу регіону серед цільових аудиторій, насамперед зовнішніх споживачів туристичних, рекреаційних та супутніх послуг.

На загал, організаційні та економічні заходи (інструментарій) розвитку регіонального туризму у Львівській області наведені на рис. 1.

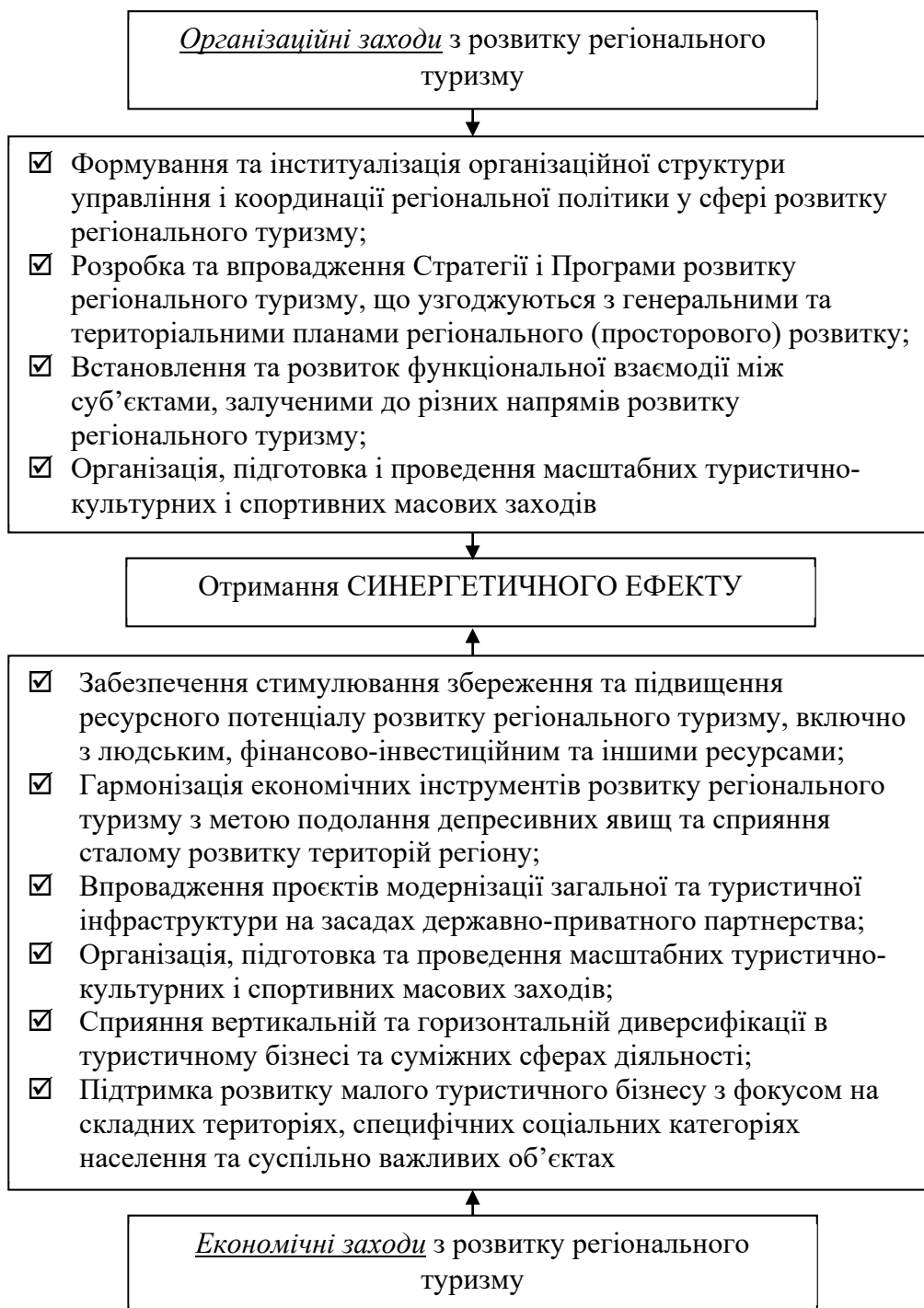

Рис. 1. Організаційні та економічні заходи (інструментарій) розвитку регіонального туризму у Львівській області

У контексті економічного стимулювання розвитку регіонального туризму одним із найдієвіших інструментів постає державна політика, орієнтована на підтримку диверсифікації туристичних продуктів, об'єктів, а також господарської діяльності суб'єктів туристичного бізнесу. Зокрема, йдеться про розширення напрямів їх спеціалізації, у тому числі в площині суміжних видів комерційної діяльності, що здатні посилити синергійний ефект у сфері туризму.

Фактично це складова системи державного регулювання, спрямованого на сприяння розвитку підприємництва. У межах цієї політики доцільною є реалізація окремих регіональних і місцевих програм, які б стимулювали розвиток мікро- та малого підприємництва в галузі туризму. Важливо, аби такі програми передбачали не лише фінансову підтримку, а й заходи, спрямовані на підвищення рівня обізнаності населення

щодо можливостей започаткування бізнесу у сфері туризму, доступ до інструментів фінансування, забезпечення кваліфікованого супроводу підприємницької діяльності, зокрема у вигляді готових бізнес-планів, підготовлених земельних ділянок чи об'єктів нерухомості, кадрового забезпечення, а також інформування щодо перспективних напрямів туристичної діяльності з урахуванням специфіки окремих територій. Особливу увагу варто приділяти підтримці підприємницької активності серед жінок, молоді, демобілізованих осіб та інших соціальних груп.

У розрізі диверсифікації туристичних послуг у Львівській області перспективними залишаються такі види туризму, як подієвий, діловий, лікувально-оздоровчий, рекреаційний, етнокультурний, активний, гірськолижний, екологічний і сільський зелений туризм.

Разом з тим, регіональним і місцевим органам влади варто активізувати заходи не лише у площині горизонтальної диверсифікації, а й у напрямі вертикальної. Перспективною є інтеграція суб'єктів туристичного сектору в інші сегменти господарської діяльності – девелопмент, будівництво, харчову та переробну промисловість, роздрібну торгівлю, сферу розваг і послуг. Водночас представники суміжних сфер можуть розширювати діяльність, включаючи надання безпосередніх туристичних послуг. Така інтеграція сприятиме не лише зростанню підприємницької активності та різноманітності туристичної пропозиції, але й активізує внутрішні інвестиційні потоки, що загалом позитивно позначиться на розвитку місцевої економіки.

Висновки

Організаційно-економічні аспекти розвитку регіонального туризму в першу чергу мають мати єдину стратегічно вивірену основу. Для забезпечення раціонального та ефективного управління розвитком регіонального туризму доцільним є розроблення відповідної стратегії, основною метою якої виступає цілеспрямований та виважений розвиток туристичного комплексу, реалізація його потенціалу в економічній сфері та підвищення рівня якості життя населення.

Досягнення поставленої мети передбачає реалізацію низки стратегічних завдань, серед яких:

- формування та популяризація інтегрованого туристичного продукту;
- консолідація єдиного бачення модернізації регіонального туристичного комплексу;
- посилення ресурсного потенціалу туристичної галузі та регіональної економіки;
- сприяння соціально-економічному розвитку територій;
- впровадження збалансованої диверсифікації.

Відповідно до зазначених концептуальних засад слід формувати також інші структурні компоненти стратегії, зокрема оперативні цілі, завдання, механізми реалізації, фінансове забезпечення, а також методологію моніторингу і контролю.

Практична реалізація положень стратегії розвитку регіонального туризму Львівської області вимагає створення та впровадження відповідного організаційно-економічного механізму, що включає взаємопов'язані організаційний та економічний блоки. Операційною ланкою організаційного блоку є формування ефективної управлінської підсистеми, здатної забезпечити координацію та контроль процесів цілеспрямованого розвитку туристичного комплексу, тоді як економічний блок спрямований на створення дієвих стимулів, запобіжників та противаг для ініціювання, прискорення та підтримки розвитку туризму відповідно до стратегічних завдань.

До заходів організаційно-управлінського блоку державної політики належать створення та інституалізація структури управління і координації, розробка нормативно-

правових і методичних документів, налагодження функціональної взаємодії, організація великих проєктів, а також впровадження інтерактивних систем маппінгу, моніторингу та контролю процесів розвитку туристичного комплексу. Заходи економічного характеру включають стимулювання збереження та підвищення ресурсного потенціалу туризму, активізацію застосування інструментів економічного розвитку, подолання депресивних явищ, підтримку проєктів модернізації інфраструктури на основі державно-приватного партнерства, стимулювання диверсифікації туристичного бізнесу та суміжних сфер, а також розвиток малого підприємництва з акцентом на специфічні території, соціальні категорії населення і важливі для суспільства об'єкти.

Подальші наукові дослідження доцільно спрямувати на обґрунтування організаційно-управлінських рішень в сфері регіональної політики, які орієнтовані на створення та розвиток регіональних туристичних кластерів.

Список використаних джерел

1. Арубін А. В., Онойко Ю. Ю., Щербатюк Н. І. Сучасні тенденції розвитку внутрішнього туризму. *Економіка та суспільство*. 2023. № 48. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2227>.
2. Барна М. Ю., Стечик Я. В. Організація культурних заходів як економічний інструмент розвитку туризму. *Академічні візії*. 2023. Вип. 22. URL: <https://academy.vision.org/index.php/av/article/view/796/7>.
3. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л. Оцінювання формування конкурентних переваг туристичних підприємств. *Вісник Хмельницького національного університету. Економічні науки*. 2016. Вип. 3 (1). С. 189-194.
4. Васильців Т. Г., Лупак Р. Л., Рудковський О. В., Белікова С. О. Стан та тенденції розвитку туристичного комплексу в контексті забезпечення економічної безпеки України. *Економіка та держава*. 2019. Вип. 19. С. 17-25.
5. Гуткевич С.О. Привабливість Українських Карпат: сільський зелений туризм : монографія. Київ : НУХТ, 2016. 293 с.
6. Домбровська С.М. Державне регулювання туристичної галузі України : монографія. Харків : НУЦЗУ, 2016. 196 с.
7. Іванюк У. В., Ярмола К. М. Роль маркетингових інтернет-комунікацій при реінжинірингу бізнес-процесів суб'єктів туристичної діяльності. *Вісник Національного університету "Львівська політехніка". Серія "Проблеми економіки та управління"*. 2024. Т. 8, № 1. С. 95–106.
8. Іванюк У. В., Осінська О. Б. PEST-аналіз розвитку культурного туризму в Україні в умовах динамічного середовища. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2024. № 5 (14). С. 78–85.
9. Мельниченко О.А. Особливості розвитку індустрії туризму в Україні : монографія. Харків : НУЦЗУ, 2017. 153 с.
10. Охріменко А.Г. Досвід європейських країн фінансування туризму. *Вісник Львівського університету. Серія: Міжнародні відносини*. 2014. № 34. С. 160–167. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Mv_2014_34_20.
11. Ткаченко Т., Гладкий О., Жученко В. Рекреаційний туризм: диверсифікація продуктового портфеля. *Scientia Fructuosa*. 2021. № 138 (4). С. 81–90.
12. Vasylytsiv T.G., Lupak R.L., Rudkovskiy O.V. [Directions and means of stimulating social responsibility of entrepreneurship in Ukraine](#). 2019. *Economy and state*. № 5. P. 4-8.
13. Vasylytsiv T.H. [Ekonomichna bezpeka pidpriemnytstva Ukrainy: stratehiia ta mekhanizmy zmitsnennia](#). 2008. Lviv: Aral 384.
14. Графська, О. І., Головчук, Ю. О., Кулик, О. М. Інноваційні інструменти маркетингових стратегій розвитку туризму на регіональному рівні. 2023. *Інфраструктура ринку*, (71). http://www.market-infr.od.ua/journals/2023/71_2023/38.pdf